

gamle Ejendeforhold igjen. I Reglen gaar det ikke saaledes med Udviklingen i nogen Retning, at, naar en ny Udvikling har affødt et og andet uheldigt Forhold, rettes dette ved at skue denne Udvikling tilbage. Nei, i Reglen gaar det saaledes, at det Forhold, som er bleven uheldigt, ved at blive tilbage, skal udvisses først i Lighed med de foregaaende Udviklinger, som have fremkaldt det; hoilket altsaa paa nærværende Omraade vil sige, at Ejendeforholdet i Kraft af de Udviklinger, der have fundet Sted og gjort det skjært, skal udvisses saaledes, at det igjen kommer til at svare til den Kreds af Forestillinger og den Trang, der gaar gennem Folket; saa kan der tilveiebringes en vis Rigevægt igjen og Tilfredshed i Ejenesteforholdet. Det ny Forhold, som Ejendeforholdet bevæger sig henimod, tror jeg ev, hvad der kan betegnes som et almindeligt frit Kontraktforhold; men jeg skal dog strax hertil bemærke, at jeg holder for, at for de yngre — jeg veed ikke om man vil sætte 18 eller 20 Aar — men i en vis yngre Alder, da den Ejenende endnu maa betragtes som for en Del Barn eller som Fabrikloven kaldte dem unge Menneker, kan dette ikke finde Sted. Man kan ikke sige, at halvt Børn eller unge Menneker skulle være Gjenstand for et frit Kontraktforhold, da frie Kontrakter maa sluttes mellem voksne Menneker og ikke mellem Børn og Vogne. Der maa derfor bestandig vedblive at være et virkelig Ejendeforhold for disse i den meget unge Alder; men naar man er kommen ud over den, saa tror jeg ikke længere, at man bør blive staaende ved en særlig Ejendeavgivning, men man maa ophæve den og gjøre det almindelig frie Kontraktforhold til det egentlige Retsforhold mellem Eendet og Husbonden. Jeg kan vel tænke mig en anden Maade, hvorpaa Sagen kunde udvisses og maaste udmærkes; og det fulde da være den, at man behandlede den saakaldte Ejendeavgivning i nogen Lighed med Fabriklovgivningen, saaledes at man udvidede Ejendeavgivningen med fuldstændige Regler for alle de Forhold, der efterhaanden maatte vise sig at trænge til at regelbindes. Det skaar dog ikke for mig i dette Dieblit saaledes, at man ret vel kan komme denne Vej. Jeg holder for, og det vil være den anden Vej, man kan gaa, at for alle myndige Ejenende, Mænd og Kvinder, vil det almindelige frie Kontraktforhold træde i Stedet for det nuværende Ejendeforhold. Naar Bevægelsen har fortsat sig endnu en Tidlang, saa vil en saadan Forandring vistnok paatrænge sig med saa stærke Krav, at man ikke kan undgaa at rette Lovgivningen ad denne Vej. For Dieblittet maa jeg i Genhold til, hvad jeg tidligere har udtalt, nemlig at vi befindes os paa et Overgangstrin, fordre, at dette Forhold nu ikke etableres i sin fulde Helhed; men at man har for Øie, idet man lovgiver paa dette Omraade, at man sigter mod dette Maal, og at man altsaa

ikke skaar Noget fast ved Lov, som forhindrer denne Bevægelse; thi den vil alligevel gaa den Vej, den engang vil, den lader sig hverken dreie eller standse eller forandre sin Retning ved Love, men den lader sig maaste hindre eller sinke indtil videre. Efterat jeg har udtalt disse almindelige Betragtninger, der staa for mig som det, der burde være Grundlaget for Ejendeavgivningen, skal jeg gjøre nogle Bemærkninger om selve Lovforslaget. Saavidt jeg forstaar, falder Lovforslaget i 3 Hovedaffnit, hvoraf det første handler om den Institution, man kalder Fæstemandsinstitutionen. At disse Mellemmand mellem Husbonder og Ejender — der er i de senere Aar blevet et stort Antal af dem, og deres Tal kan i de følgende Aar antages at ville stige betydeligt, efter som den store Bevægelighed mere og mere gjør en saadan Mellemmand nødvendig — kunne benytte deres Stilling paa en snart for den ene Part og snart for den anden saare uheldig Maade, tror jeg man har Exempler nok paa, og under Forudsætning af, at man i det Hele taget endnu skal beholde denne Ejendeavgivning en Tid, kan jeg dele den Tanke, at dette Forhold bliver ordnet paa en betryggende Maade, saaledes at Ejender og Husbonder nogenlunde kunne vide sig sikke for Bedragerier fra Mellemmandenes Side. Jeg skal derfor ikke paa dette Punkt af Lovforslagets Behandling nærmere opholde mig ved dette Affnit, men kun i Almindelighed udtale min Tilslutning til en saft Ordning af dette Forhold. Det andet Affnit i Lovforslaget omhandler noget Nyt, hvilket jo ogsaa Motiverne udtale, nemlig, at den Tredeemand, der blander sig ind i et bestaaende Ejendeforhold, kan under visse Forhold paadrage sig Straf. Og saa denne Tanke vil jeg sige, at jeg billiger. Jeg tror, at ikke blot Fæstemændene, men ogsaa andre Husbonder, der paa ingen Maade spille Fæstemænd undtagen for sig selv, kunne paa mangehaande Maader komme til at optræde uretfærdig ligeoverfor andre Husbonder ved at forlede Eendet til at bryde sine indgaaede Forpligtelser, og det kan derfor ikke være uden Strafsansvar, hvorledes man optræder mellem Husbond og Ejende under et bestaaende Ejenesteforhold. Heller ikke om dette Affnit skal jeg udtale mig videre; jeg skal kun sige, at jeg tiltræder Tanken i dens Almindelighed. Men nu kommer jeg til det 3die Affnit, som jeg ikke kan tiltræde, og det er det, der indeholdes i § 10, nemlig, at man etablerer en anden Maade for Husbonden at sagsøge Eendet paa end omvendt for Eendet at sagsøge Husbonden paa. Det er i mine Tanker at bryde en Regel, som jeg haaber aldrig skal blive brudt, nemlig, at Loven er lige for Alle. Jeg seer imidlertid, hvor Grunden ligger til, at man har trøet at burde gaa denne Vej. De Bestemmelser, der findes i Kontraktloven af 25de Marts 1872 om Udslag i tvørligt Gods, formenes jo at have indskrænket den Ret, Husbon-